

Βρυξέλλες, 5 Δεκεμβρίου 2023
(OR. en)

16112/23

CORDROGUE 119
SAN 710

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Με ημερομηνία: 4 Δεκεμβρίου 2023

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 15547/23 + ADD 1

Θέμα: Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα άτομα τα οποία πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών που συνεμφανίζονται με άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας

Επισυνάπτονται στο παράρτημα για τις αντιπροσωπίες τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα άτομα τα οποία πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών που συνεμφανίζονται με άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας, όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο (Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις) κατά την 3992η σύνοδό του στις 4 Δεκεμβρίου 2023.

Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα άτομα τα οποία πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών που συνεμφανίζονται με άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι:

Το καταστατικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) ορίζει την ψυχική υγεία ως «κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλώς την απουσία ασθένειας ή αναπηρίας», και υπογραμμίζει ότι «η απόλαυση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε ανθρώπου»¹.

Ο στόχος 3 των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης προωθεί την ισότιμη και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για όλους στο πλαίσιο της καθολικής υγειονομικής κάλυψης².

Σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου.

Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025³ και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025⁴ έχουν ως στόχο την προστασία και τη βελτίωση της ευημερίας της κοινωνίας και του ατόμου, την προστασία και την προώθηση της δημόσιας υγείας, την παροχή υψηλού επιπέδου ασφάλειας και ευημερίας για το ευρύ κοινό, τον εμπλουτισμό των γνώσεων σε θέματα υγείας, και τον προσδιορισμό, ως τον στρατηγικό τομέα προτεραιότητας, της εφαρμογής κατάλληλων μοντέλων θεραπείας και φροντίδας για ομάδες με ειδικές ανάγκες.

¹ [Καταστατικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας \(who.int\)](https://www.who.int)

² Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Στόχος 3: Εξασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της ευημερίας για όλους και σε όλες τις ηλικίες: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/health/>

³ Στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025: ΕΕ C 102I της 24.3.2021, σ. 1.

⁴ Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025: ΕΕ L 272 της 8.7.2021, σ. 2.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ολοκληρωμένη προσέγγιση της ψυχικής υγείας⁵» που δημοσιεύτηκε στις 7 Ιουνίου 2023, αναγνωρίζει ότι θα πρέπει να εξεταστούν οι ειδικές ανάγκες φροντίδας των ατόμων με συννοσηρότητες με σκοπό να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε αποτελεσματικές θεραπείες, ιδίως για τα άτομα που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025 και το σχετικό σχέδιο δράσης. Επιπλέον, στην ανακοίνωση επισημαίνονται τρεις κατευθυντήριες αρχές που θα πρέπει να ισχύουν για κάθε πολίτη: i) πρόσβαση σε κατάλληλη και αποτελεσματική πρόληψη, ii) πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας και οικονομικά προσιτή ψυχική περίθαλψη και θεραπεία και iii) επανένταξη στην κοινωνία μετά την ανάρρωση.

Ο ΠΟΥ⁶, το UNODC⁷ και το ΕΚΠΙΝΤ⁸ αναγνωρίζουν ότι οι χρήστες ναρκωτικών και τα άτομα που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών παρουσιάζουν επίσης συχνά άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας, επομένως, η σύνδεση μεταξύ των δύο πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί μάλλον τον κανόνα και όχι την εξαίρεση. Τα άτομα αυτά, που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες συνεμφανιζόμενες διαταραχές της ψυχικής υγείας, ή τα άτομα με άλλες ψυχιατρικές συννοσηρότητες, ή τα άτομα με διπλή διαταραχή, αποτελούν ομάδα με ειδικές ανάγκες.

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της ψυχικής υγείας, Βρυξέλλες, 7 Ιουνίου 2023, COM(2023) 298 final. https://health.ec.europa.eu/publications/comprehensive-approach-mental-health_en

⁶ Διεθνή πρότυπα για τη θεραπεία των διαταραχών λόγω της χρήσης ναρκωτικών ΠΟΥ/UNODC: <https://www.who.int/publications/i/item/international-standards-for-the-treatment-of-drug-use-disorders>

⁷ Έγγραφο της αίθουσας συνεδριάσεων της CND με τίτλο «Συννοσηρότητες στις διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών» (2022): https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/UNODC_Comorbidities_in_drug_use_disorders.pdf

⁸ ΕΚΠΙΝΤ, Συννοσηρότητα χρήσης ουσιών και ψυχικών διαταραχών στην Ευρώπη: [Συννοσηρότητα χρήσης ουσιών και ψυχικών διαταραχών στην Ευρώπη | www.emcdda.europa.eu](https://www.emcdda.europa.eu)

Οι διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες συνεμφανιζόμενες διαταραχές της ψυχικής υγείας συνδέονται με ένα ευρύ φάσμα αρνητικών συνεπειών: σε σύγκριση με τα άτομα με μία μόνο διαταραχή, τα άτομα με διπλή διαταραχή αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ψυχοπαθολογικών διαταραχών και παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά επειγουσών εισαγωγών, περισσότερες νοσηλείες σε κέντρα ψυχικής υγείας, υψηλότερο κίνδυνο υποτροπής της χρήσης ναρκωτικών, χειρότερη συμμόρφωση και χειρότερα αποτελέσματα στη θεραπεία, αυξημένη πιθανότητα πρόωρων θανάτων, υπερδοσολογίας και αυτοκτονιών. Επιπλέον, οι ασθενείς με διπλή διαταραχή είναι πιθανότερο να παρουσιάσουν συμπεριφορές υψηλού κινδύνου που συνδέονται με λοιμώξεις, όπως οι ιοί HIV και ηπατίτιδας C. Είναι επίσης πιο επιρρεπείς σε κοινωνικές συνέπειες, όπως η ανεργία, η φτώχεια και η έλλειψη στέγης σε σύγκριση με τα άτομα που πάσχουν μόνο από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών ή με ψυχικές διαταραχές διαφορετικές από εκείνες της χρήσης ναρκωτικών⁸⁹¹⁰.

Η διπλή διαταραχή αποτελεί σημαντική επιβάρυνση για τα συστήματα υγείας και τα κοινωνικά συστήματα, και ο ΠΟΥ και το UNODC τονίζουν τη σημασία του εντοπισμού και της θεραπείας των συννοσηρών ψυχικών διαταραχών στα άτομα που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών. Και οι δύο οργανισμοί εισηγούνται στα εθνικά συστήματα υγείας να αναπτύξουν στρατηγική συντονισμού και παρεμβάσεις σε διαφορετικά συστημικά επίπεδα, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις μη ικανοποιούμενες ιατρικές ανάγκες των ατόμων που επηρεάζονται από διπλή διαταραχή⁸⁹.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι:

Οι διπλές διαταραχές είναι διαδεδομένες στα κράτη μέλη της ΕΕ, αν και τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον επιπολασμό τους εξακολουθούν να είναι περιορισμένα και ετερογενή. Όπου υπάρχουν μελέτες, δείχνουν ότι τα ποσοστά εξαρτώνται από ένα ευρύ φάσμα παραγόντων, μεταξύ των οποίων: το δείγμα που μελετήθηκε (π.χ. γενικός πληθυσμός, ασθενείς σε γενικά νοσοκομεία, υπηρεσίες ψυχικής υγείας ή υπηρεσίες για χρήστες ουσιών, ασθενείς σε φυλακές, άστεγος πληθυσμός)· ατομικοί και κοινωνικοί παράγοντες, είδος της ουσίας που καταναλώνεται και τρόποι χρήσης (π.χ. συχνότητα, οδός χορήγησης...)· προσβασιμότητα σε υγειονομικές/κοινωνικές υπηρεσίες με καταρτισμένους επαγγελματίες (πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη, ψυχική υγεία ή χώροι φροντίδας για χρήστες ναρκωτικών). Στις περισσότερες περιπτώσεις, η συλλογή δεδομένων σχετικά με τις διπλές διαταραχές για σκοπούς παρακολούθησης είναι περιορισμένη ή ανύπαρκτη, και οι μέθοδοι/τα μέσα μέτρησης διαφέρουν μεταξύ χωρών και πλαισίων. Ο αντίκτυπος του στιγματισμού και των πιθανών διακρίσεων στην ψυχική υγεία και ιδίως σε σχέση με τη χρήση ναρκωτικών αποτελεί πτυχή που αξίζει να επισημανθεί⁹¹⁰¹¹.

Υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης, παροχής και εφαρμογής τεκμηριωμένων μέτρων πρόληψης και παρεμβάσεων που είναι αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των διπλών διαταραχών.

Οι παρεμβάσεις αυτές πρέπει να είναι ολοκληρωμένες, πολυτομεακές, διεξοδικές και να μην εισάγουν διακρίσεις. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις στην προσπάθεια αυτή όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων της διαθέσιμης έρευνας για μια ολοκληρωμένη θεραπευτική προσέγγιση των διπλών διαταραχών, καθώς και την πρόσβαση σε αποτελεσματικές θεραπείες και άλλες παρεμβάσεις.

⁹ ΕΚΠΙΝΤ 2023: Γυναίκες και ναρκωτικά: Υγειονομικές και κοινωνικές αντιδράσεις.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/women-and-drugs-health-and-social-responses_en

¹⁰ ΕΚΠΙΝΤ 2023: Ενήλικες και ναρκωτικά: Υγεία και κοινωνικές δράσεις
https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/older-people-and-drugs-health-and-social-responses_en

¹¹ ΕΚΠΙΝΤ 2023: Άστεγοι και ναρκωτικά: Υγεία και κοινωνικές δράσεις.
https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/homelessness-and-drugs-health-and-social-responses_en

Στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, η φροντίδα των διπλών διαταραχών κατανέμεται μεταξύ δύο δικτύων περίθαλψης, του δικτύου ψυχικής υγείας και του δικτύου θεραπείας απεξάρτησης. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει δυσκολίες στη διασφάλιση της προσβασιμότητας και της αποτελεσματικότητας της θεραπείας, δημιουργώντας συγκεκριμένες προκλήσεις (το ζήτημα της «λάθος πόρτας»). Προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι ασθενείς με διπλή διαταραχή να έχουν περιορισμένη ή μηδενική πρόσβαση στις κατάλληλες υπηρεσίες θεραπείας, χρειάζεται να καταβληθούν προσπάθειες για τον εντοπισμό των εν λόγω διαταραχών και των προσεγγίσεων που να εξασφαλίζουν στενό συντονισμό και στενή ενσωμάτωση μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών.

Είναι αναγκαίο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ειδικές ανάγκες φροντίδας των ατόμων που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας (ή: παθήσεις) στις υγειονομικές και κοινωνικές αντιδράσεις, μεταξύ άλλων στους τομείς της πρόληψης, της θεραπείας, της μείωσης των βλαβών και της επανένταξης.

Επιπλέον, απαιτείται η συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας⁸ της ακαδημαϊκής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών και των ατόμων με πείρα όσον αφορά τις διαταραχές, προκειμένου να επιτευχθεί η μετάβαση σε ένα σύστημα που θα παρέχει προσβάσιμες, οικονομικά προσιτές και τεκμηριωμένες υπηρεσίες για τα άτομα που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας. Υπάρχει επίσης ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών.

Θα χρειαστεί να αναπτυχθούν δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου σε αυτόν τον τομέα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την επιδημιολογική κατάσταση και τις παρεμβάσεις που προβλέπονται για την αντιμετώπιση τους.

Υπάρχει ανάγκη να βελτιωθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω προσπάθειες για άτομα με διπλή διαταραχή σε ειδικές και ευάλωτες καταστάσεις: όπως τα παιδιά, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι, τα άτομα που αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης, τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή από εθνοτικές μειονότητες, τα ΛΟΑΤΚΙ¹² άτομα, τα άτομα με αναπηρία, καθώς και σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα όπως οι φυλακές, η αναγκαστική μέριμνα ή τα άτομα που εμπλέκονται σε δικαστικές διαδικασίες. Η διάσταση της ισότητας των φύλων και η αρχή «κανείς στο περιθώριο» σύμφωνα με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων στον τομέα της ψυχικής υγείας και των διαταραχών λόγω της χρήσης ναρκωτικών. Συνολικά, χρειάζεται να αντιμετωπιστούν ο στιγματισμός και ο κίνδυνος διακρίσεων και να προσδιοριστούν οι δυνατότητες των δραστηριοτήτων πρόληψης.

¹² Βλ. τη στρατηγική της Επιτροπής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025 [COM (2020) 698 final]

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι:

Η καθιέρωση στρατηγικών περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων της έγκαιρης ανίχνευσης, της ακριβούς διάγνωσης, της συντονισμένης περίθαλψης, της τεκμηριωμένης θεραπείας, της κατάρτισης των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και της κοινωνικής περίθαλψης και άλλων, ανάλογα με τις ανάγκες και η επαρκής χρηματοδότηση για τις ανάγκες αυτών των ασθενών είναι ορισμένες από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα και θα αντιμετωπίζουν κατά τα επόμενα έτη οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι επαγγελματίες των τομέων αυτών.

Εναπόκειται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών της ΕΕ να αναπτύξουν και να θεσπίσουν μέτρα πολιτικής για τα ναρκωτικά, ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ, παράλληλα, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 168 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών για τη μείωση της βλάβης που προκαλούν στην υγεία τα ναρκωτικά, συμπεριλαμβανομένων μέτρων ενημέρωσης και πρόληψης.

Ενώ η διαχείριση της ψυχιατρικής περίθαλψης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών της ΕΕ, η ΕΕ διαδραματίζει καίριο ρόλο σε συνεργασία με άλλα ιδρύματα, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, η ακαδημαϊκή κοινότητα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, παρέχοντας συμβουλές, διευκολύνοντας τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών και υποστηρίζοντας τυποποιημένα συστήματα πληροφοριών. Το ίδιο ισχύει και για τα νομικά μέτρα και τα προγράμματα κατάρτισης των εργαζομένων στον τομέα της υγείας σχετικά με τις διαταραχές της ψυχικής υγείας και τις διαταραχές λόγω της χρήσης ουσιών.

ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΥΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΠΙΠΕΔΑ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΝΑ:

1. ΘΕΩΡΗΣΟΥΝ ότι οι διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών που συνεμφανίζονται με άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας αποτελούν σημαντική πρόκληση για τις υπηρεσίες και τις πολιτικές για τα ναρκωτικά και την ψυχική υγεία, η οποία απαιτεί πολυτομεακή και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων με αυτές τις διαταραχές·
2. ΠΡΟΧΩΡΗΣΟΥΝ σε **παρεμβάσεις σε διάφορα συστημικά επίπεδα** για τη διαχείριση των ατόμων που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας με μια πολυτομεακή προσέγγιση στην οποία θα συμμετέχουν όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας, της ακαδημαϊκής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών και των ατόμων με εμπειρία όσον αφορά τις διαταραχές·
3. ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΒΟΥΝ στις πολιτικές για την **υγεία, την ψυχική υγεία και τα ναρκωτικά** την ανάγκη να αναπτυχθούν λύσεις στις ανάγκες των ατόμων που πάσχουν από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας και να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις ομάδες που βρίσκονται σε εύλωτη κατάσταση και στη διάσταση της ισότητας των φύλων·
4. ΑΝΑΠΤΥΞΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΝ **προγράμματα πρόληψης, μείωσης του κινδύνου και των βλαβών, θεραπείας, αποκατάστασης, ένταξης και επανένταξης**, καθώς και μεθόδους για τη συστηματική ανίχνευση άλλων συννοσηροτήτων ψυχικών διαταραχών, που βασίζονται στα επιστημονικά στοιχεία και τις βέλτιστες πρακτικές.
5. ΣΤΟΧΕΥΣΟΥΝ στην ανάληψη ειδικών προσπαθειών για την ανάπτυξη **εξατομικευμένων παρεμβάσεων** προσαρμοσμένων στις ειδικές ανάγκες των ατόμων ανάλογα με τους ειδικούς ατομικούς και κοινωνικούς παράγοντες και τη συννοσηρότητά τους (π.χ. τύπος ψυχιατρικής διαταραχής και τύπος διαταραχής λόγω της χρήσης ναρκωτικών), χωρίς να εισάγουν διακρίσεις·
6. ΔΩΣΟΥΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΠΡΟΣΟΧΗ στη **διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα** επαρκούς και αποτελεσματικής θεραπείας για τα άτομα που πάσχουν τόσο από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών όσο και από άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας, ανεξάρτητα από το σημείο εισόδου στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών μείωσης των επιβλαβών συνεπειών), σύμφωνα με την αρχή της «μη λάθος πόρτας», και να διασφαλίσουν αποτελεσματικό συντονισμό·

7. ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΝ την επαρκή **θεσμική και χρηματοδοτική στήριξη**, προκειμένου να αναπτυχθούν κατάλληλες λύσεις για τις ανάγκες των ατόμων με διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες συνεμφανιζόμενες διαταραχές της ψυχικής υγείας·
8. ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ μέτρα που αποσκοπούν στην **ελαχιστοποίηση του στιγματισμού και των διακρίσεων** που συνδέονται τόσο με την ψυχική υγεία όσο και με τη χρήση ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένης της διάστασης του φύλου·
9. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΟΥΝ πρόσβαση σε υπηρεσίες για τα άτομα που πάσχουν ταυτόχρονα από διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας στο πλαίσιο του **συστήματος ποινικής δικαιοσύνης**, και ιδίως σε φυλακές, χώρους κράτησης νέων ή σωφρονιστικά κέντρα·
10. ΠΑΡΑΣΧΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΝ **επαγγελματική κατάρτιση**, τόσο αρχική όσο και συνεχιζόμενη, για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας και άλλους επαγγελματίες του κλάδου όσον αφορά την αντιμετώπιση συνεμφανιζόμενων διαταραχών λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλων διαταραχών της ψυχικής υγείας·
11. ΣΤΗΡΙΞΟΥΝ την ανάπτυξη **αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεικτών** σε όλες τις χώρες ως βασικών εργαλείων για την επαρκή παρακολούθηση της κατάστασης όσον αφορά τα άτομα με διαταραχές λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλες διαταραχές της ψυχικής υγείας, να διευκολύνουν τον προσυμπτωματικό έλεγχο και τη διάγνωση των διπλών διαταραχών και να αξιολογήσουν πολιτικές για το θέμα αυτό·
12. ΝΑ ΔΩΣΟΥΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΟΥΝ την **έρευνα** σχετικά με τις διάφορες πτυχές των διαταραχών λόγω της χρήσης ναρκωτικών και άλλων διαταραχών της ψυχικής υγείας, τονίζοντας τη σημασία ισοδύναμων ορισμών και μεθόδων/εργαλείων μέτρησης και συμπεριλαμβάνοντας την έρευνα σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές, επιτρέποντας στους επαγγελματίες να τα εφαρμόζουν επαρκώς.